

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput I. De conversatione S. Francisci in habitu sæculari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

AUCTORE
S. BONAVEN-
TURA.

g *Nimirum Comitia generalia anno 1260 Narbonæ habita id postularunt ab eo, dum generale Ordinis Ministerium gererat. Adi Commentarium prævium num. 25 et sequenti.*

h *Sunt, qui velint, S. Bonaventuram a S. Francisco inter vivos degente id beneficium obtinuisse; verum lege Commentarium de eodem sancto doctore, § 3, in Opere nostro ad diem 14 Julii, ubi illud ab eodem S. Francisco in cælis jam triumphante colatum fuisse, multo verisimilius assertitur.*

i *In editionibus Vaticana et Waddingiana, et in codice nostro Ms. legitur: Et hæc etc., omisso verbo est, et quidem, ut apparet, rectius. Sedulio consonat Surius.*

k *Is locus est civitas Assisiensis, in qua S. Franciscus natus, educatus, ad meliora conversus, conversatus ac mortuus est.*

l *Elapsi a S. Francisci obitu tunc erant anni circiter 54, ut facile superesse potuerint multi, qui cum illo vivebant familiariter.*

m *Vox frequentem etiam legitur in codice nostro Ms., sed abest ab editionibus Vaticana, Suriana et Waddingiana.*

n *Waddingus: Quindecim distincta capitulis describentur. Sit ergo, ac mox subdit Caput 1. De conversatione ejus in habitu sæculari; omisso capitulorum catalogo. Sed Sedulio consentiunt dux alia laudatæ editiones et codex noster Ms.*

o *Legebatur hic apud Sedulium: De auctoritate, verum ex editionibus Vaticana et Suriana, et codice nostro Ms. substitui vocem austeritate, quam Sedulius ipse deinde capiti 3 præfixit et ejusdem capituli argumentum postulat.*

p *Editio Vaticana cum codice nostro Ms. habet: Tertiodécimo, et infra, quartodécimo, quindécimo.*

q *Ego Vitam cum eadem capitulum partitione, capitulumque titulis recudam. Apud solum Sedulium subditur hic Bulla Canonizationis Gregorii PP. IX: verum hic titulus Bonaventuræ non est, sed a Sedulio additus.*

CAPUT I.

De conversatione S. Francisci in habitu sæculari.

Sanctus Assisii natus et vane educatus in mercatura,

Vir erat in civitate Assisii, Franciscus nomine, cujus memoria in benedictione est, pro eo, quod Deus ipsum in benedictionibus dulcedinis benigne præveniens, et de præsentis vitæ periculis clementer eripuit, et celestis gratiæ donis affluenter implevit. Etenim cum inter vanos fuerit hominum filios juvenili ætate nutritus in vanis, et post aliqualem litterarum notitiam a lucrativis mercatorum deputatus negotiis, superno tamen sibi assistente præsidio, nec inter lascivos juvenes, quamvis effusus ad gaudia, post carnis petulantiam abiit; nec inter cupidos mercatores, quanquam intentus ad lucra*, speravit in pecunia et thesauris. Inerat namque juvenis Francisci præcordiis divinitus indita quædam ad pauperes miseratio liberalis, quæ secum ab infantia crescens, tanta cor ipsius benignitate repleverat, ut jam Evangelii non surdus auditor omni proponeret se petenti tribuere b, maxime si divinum allegaret amorem.

b *bonæ indolis indicia, maxime misericordiam in pauperes specimina dedit.*
* *Sur. solis*

7 Cum autem semel* negotiationis intentus tumultibus, pauperem quandam pro amore Dei petentem eleemosynam, præter morem solitum, vacuum repulisset, statim ad cor reversus, cucurrit post ipsum; et eleemosyna clementer impensa, promisit Domino Deo, quod nunquam ex tunc, dum adesset possibilitas, petentibus pro amore Domini se negaret; quod usque ad mortem indefessa pietate observans, copiosa in Deum dilectionis et gratiæ incrementa promeruit. Aiebat enim post, cum jam perfecte Christum induerat, quod etiam existens in habitu sæculari vocem divini expressivam amoris audire vix unquam sine cordis immutatione valebat. Porro mansuetudinis lenitas cum

elegantia morum, patientia et tractabilitas supra humanum modum, munificentia largitas ultra suppetentiam facultatum, quibus bonæ indolis Adolescens certis florere conspiciebatur indicis, quædam videbantur esse præiudicia, quod copiosior super eum foret in posterum divini benedictionis abundantia diffundenda.

8 Quidam sane vir de Assisio valde simplex (ut creditur, eruditus a Deo) cum aliquando per civitatem eunti obviam Francisco c, deponerat pallium, sternerat ipsius pedibus vestimentum; asserens, omni fore Francisco reverentia dignum: utpote qui esset in proximo magna facturus et ob hoc ab universitate fidelium magnifice honorandus d. Ignorabat autem adhuc Franciscus circa se consilium Dei, pro eo, quod tam jussione patris ad exteriora distractus, quam corruptione naturalis originis ad inferiora depressus, nondum didicerat contemplari celestia, nec assueverat degustare divina. Et quia Spirituali auditui dat intellectum inflicta vexatio, facta est super eum manus Domini, et immutato dextera Excelsi; diutinis languoribus ipsius corpus affligens, ut coaptaret animum ad Sancti Spiritus unctionem. Cumque resumtis corporis viribus, sibi vestimenta decentia more solito præparasset, obvium habuit militem quandam generosum quidem, sed pauperem, et male vestitum, cujus pauperiem pio miseratus affectu, illum protinus, se exuto, vestivit: ut simul in uno geminum impleret pietatis officium, quo et nobilis militis verecundiam tegeret, et pauperis hominis penuriam relevaret.

9 Nocte vero sequenti, cum se sopori dedisset, palatium speciosum et magnum, cum militaribus armis, crucis Christi signaculo insignitis e, clementia sibi divina monstravit, ut misericordiam pro summi Regis amore pauperi exhibitam militi præstenderet, incomparabili compensandam essent mercede. Unde et cum quæreret, cujus essent illa omnia, sua fore, militumque suorum, superna fuit assertione responsum. Evigilans itaque mane, cum nondum haberet exercitatum animum ad divina perscrutanda mysteria, nesciretque per visibilium species transire ad contuendam invisibilium veritatem; magnæ fore prosperitatis indicium aestimabat insolitam visionem. Disposuit itaque, diviniæ adhuc dispositionis ignarus, in Apuliam ad quandam liberalem comitem se conferre, in ipsius sperans / obsequio decus adipisci militiæ, ut ostensa sibi visio prætendebat.

10 Cumque paulo post iter aggressus, ivisset usque ad proximam civitatem g, audivit in nocte Dominum familiari sibi allocutione dicentem: Francisce, quis potest melius facere tibi, Dominus an servus? dives an pauper h? Cui cum Franciscus respondisset, quod tam Dominus quam dives facere melius potest; intulit statim: Cur ergo relinquis pro servo Dominum, et pro paupere homine divitem Deum? Et Franciscus: Quid me vis, Domine, facere? Et Dominus ad eum: Revertere in terram tuam; quia visio, quam vidisti, spiritualem præfigurat effectum, non humana, sed divina in te dispositione complendum i. Mane itaque facto, cum festinatione revertitur Assisium k securus et gaudens; et jam exemplar obedientiæ factus, expectabat Domini voluntatem. Ex tunc, a publicæ negotiationis tumultu se subtrahens, supernam devotè precabatur clementiam, ut, quid sibi foret agendum, ostendere dignaretur. Cum autem ex frequenti* orationis usu flamma desiderii celestis in eo vehementer succresceret; et jam pro amore supernæ patriæ, terrena omnia despiceret quasi nihil; thesaurum sentiebat se reperisse absconditum, ac velut prudens negotiator margaritam inventam excogitabat venditis omnibus comparare.

11 Adhuc tamen, qualiter id ageret, ignorabat; nisi quia ipsius suggereretur spiritui, quod spiritualis mercatio a mundi contemptu sumat initium, Christique militia sit a sui ipsius victoria inchoanda. Quadam

Quidam si bene vaticinatur: ægrotat, vestes suas donat nobili egeno:

c

d

divinum somnium male interpretatus, pergit militiam in Apuliam,

e

f

sed noctu divinitus montus, redit Assisium, omnino alter factus.

g

h

F

i

k

* Wadd. frequentis

Sui victor osculatur leprosum, qui mox evanescit ex oculis,

A Quadam itaque die, dum equitaret per planitiem, quæ subjacet civitati Assisii, leprosum quendam habuit obvium, cujus inopinatus occursum ei non parvum incussit horrorem. Recurrens autem ad perfectionis mente jam conceptæ propositum, et recolens, quod seipsum oporteret primum devincere, si vellet effici Christi miles; ad deosculandum eum, equo lapsus *l* adcurrit. Cui cum manum quasi aliquid accepturus leprosus protenderet *, pecuniam cum osculo reportavit. Statim autem equum ascendens, et se circumquaque convertens, cum campus pateret undique liber, leprosum illum minime vidit *m*. Admiratione itaque repletus et gaudio, laudes cœpit Domino decantare devote; proponens ex hoc semper ad majora conscendere.

l
* Wadd. præ-
tenderet

m

Solitaria
oranti Chri-
stus cruci affi-
xus apparet;
unde ille pie
affectus,

n

* Vatic. conti-
nere

12 Solitaria proinde loca quærebat, amica mœroribus; in quibus dum gemitibus inenarrabilibus incessanter intenderet, post longam precum instantiam a Domino meruit exaudiri. Dum enim una dierum sic sequestratus oraret, et præ nimietate fervoris totus esset absorptus in Deum, apparuit ei Christus Jesus, veluti cruci confixus; ad cuius conspectum liquefacta est anima ejus, et memoria passionis Christi visceribus cordis ipsius adeo *n* impressa medullitis, ut ab illa hora, cum Christi crucifixio veniret in mentem, vix posset a lachrymis et gemitibus exteriori contineri *; sicut ipse postmodum familiariter retulit, cum appropinquaret ad finem. Intellexit per hoc nempe Vir Dei illud Euangelicum sibi dici: « Si vis venire » post me, abnega te ipsum, et tolle crucem » tuam, et sequere me *o*. »

o
leprosus sæpe
visit, tisque ac
aliis indigentibus
succurrit.

p q

r

Roma commu-
tatis cum pau-
pere vestibus,
inter mendico-
sum diem exi-
git etc.

B 15 Induit ex tunc spiritum paupertatis, humilitatis sensum, et affectum intimæ pietatis. Nam cum prius leprosurum, non solum consortium, verum etiam longinquum contuitum vehementer horreret, jam propter Christum crucifixum, qui juxta verbum Propheticum contemptibilis ut leprosus apparuit *p*, ut semetipsum plene *q* contemneret, humilitatis et humanitatis obsequia leprosis benefica pietate præstabat. Visitabat enim frequenter domos ipsorum, liberaliter *r* elemosynas erogabat; et cum multo compassionis affectu manus eorum osculabatur et ora. Pauperibus etiam mendicantibus non solum sua, verum etiam seipsum cupiebat impendere; aliquando vestimenta exuens, aliquando dissuens, aliquando scindens, ad largiendum eis, cum præ manibus alia non haberet. Sacerdotibus etiam pauperibus reverenter subveniebat et pie, præcipue in ornamentis altaris; quo et cultus divini particeps fieret, et cultorum inopiæ supplementa præberet.

14 Cum autem religiosa devotione tunc temporis limina visitaret apostoli Petri, conspecta multitudine pauperum ante fores ecclesiæ, partim pietatis ductus dulcedine, partim paupertatis allectus amore, uni ex eis magis egenti proprias largitus est vestes, et semicinctis contactus illius diem illum in medio pauperum cum insolita spiritu jocunditate transegit, ut et sæcularem gloriam sperneret, et ad perfectionem Euangelicam gradatim conscendendo perveniret. Mortificationi carnis invigilabat attentius, ut Christi crucem, quam interius ferebat in corde, exterius etiam circumferret in corpore. Agebat autem hæc omnia vir Dei Franciscus, nondum habitu, vel convictu sequestratus a mundo.

ANNOTATA.

a Ubi Puerulus primas litteras didicerit, et quarum linguarum aliqualem notitiam acquisiverit, exposus in Commentario prævio § 4, num. 76 et sequenti.

b Lucæ cap. 6, § 50: Omni autem petenti te, tribue.

c Ita etiam habent codex noster Ms., et editio Surii, et Vaticana et Waddingiana Franciscus.

d Hoc factum solus e biographis Bonaventura tradidit, cujus auctoritate historice certum est.

e Arma crucis signaculo insignita fuisse, hic solus e biographis tradidit. Waddingi et Vaticana editio pro insignitis habent insignitum: sed Seduliana rectius: consentiunt Suriana et codex noster Ms.

AUCTOR
S. BONAVENTURA.

f Verbum sperans desideratur in nostro codice Ms.

g Spoletum dicunt Tres Socii.

h Editiones Waddingiana et Vaticana legunt: Dominus, aut servus? dives, aut pauper?

i Hæc nescivit Celanus, ut supra jam monui.

k In aliis editionibus et codice nostro: Versus Assisium, vel Assisium versus.

l Codex Ms. De equo lapsus, id est, ex equo descendens.

m Inuit hic sanctus doctor, leprosum illum non vulgarem hominem fuisse, sed spectaculum divinitus oblatum. Ceterum, non semper eundem hic, qui apud Tres Socios est, rerum ordinem servari, facile advertet lector; sive quod auctor, uti alias monuit, ordinem temporis non servaverit, sive, quod Tres Socios hic crediderit corrigendos.

n Apud Waddingum desideratur: Adeo.

o Ex Matthæi cap. 16, § 24.

p Lege Isaiam cap. 85, § 4.

q Vox plene desideratur in editione Waddingiana; in Vaticana vero male legitur plenum.

r Codex Ms.: et liberaliter eis etc.; vocem eis etiam addunt editiones Vaticana, Suriana et Waddingiana.

CAPUT II.

De perfecta conversione ejus ad Deum, et de reparatione trium ecclesiarum.

Quoniam autem Servus Altissimi doctorem non habebat aliquem in hujusmodi, nisi Christum, addidit adhuc ipsius clementia eum in gratiæ visitare dulcedine. Dum enim die quadam egressus ad meditandum in agro, deambularet juxta ecclesiam S. Damiani, quæ minabatur præ nimia vetustate ruinam, et in eam, instigante se spiritu, causa orationis intrasset, prostratus ante imaginem Crucifixi non modica fuit in orando spiritus consolatione repletus. Cumque lachrymosis oculis intenderet in Dominicam crucem, vocem de ipsa cruce dilapsam ad eum corporeis audivit auribus ter dicentem: Franciscus, vade, et repara domum meam, quæ, ut cernis, tota destruitur. Tremefactus Franciscus, cum esset in ecclesia solus stupet ad tam mirandæ vocis auditum; cordeque percipiens divini virtutem * eloquii, mentis alienatur excessu.

A Crucifixo
jussus eccle-
siam S. Da-
miani, ut pu-
tabat, repara-
re.

* Vatic. vir-
tute

16 In se tandem reversus, ad obediendum se parat, et totum se recolligit ad perficiendum mandatum, de materiali ecclesia reparanda; licet principalior intentio verbi ad eam ferretur, quam Christus suo sanguine acquisivit; sicut eum Spiritus Sanctus edocuit, et ipse postmodum fratribus revelavit. Surrexit proinde, signo crucis se muniens, et assumptis pannis venalibus, ad civitatem, quæ Fulgineum dicitur, festinus accessit: ibique venditis, quæ portaverat, equum, cui tunc incederat, felix Mercator, assumpto pretio, dereliquit. Rediensque Assisium, ecclesiam, de cujus reparatione mandatum acceperat, reverenter intravit; et invento illic sacerdoti * pauperculo reverentiam decentem exhibuit, et ad reparationem ecclesiæ, et pauperum usum, pecuniam obtulit; et, ut secum se morari, pateretur ad tempus, humiliter requisivit. Acquivit sacerdos de mora ipsius; sed timore parentum pecuniam non recepit *a*, quam verus pecuniarum Contemptor in quandam fenestram projiciens, abjectam velut pulverem vilipendit.

pecuniam ex
rebus Fulgini
confectam ad
eam defert,
ubi commora-
tus,

F

* Vatic. et
Wadd. sacer-
dote

a

17 Moram autem faciente Servo Dei cum sacerdote prædicto, cum hoc intellexisset * pater ipsius, perturbatus animo cucurrit ad locum. At ipse, quia novus Christi erat athleta, cum audiret perseque-

* Vatic. et
Wadd. intell.
xii

quentium